

Handläggare
Marjo Tuomi
Telefon: 08-50836259
Eva-Lena Eirefelt
Telefon: 08-50836267

Till
Äldrenämnden
20 oktober 2026

Skrivelse om Stockholms stads program för de mänskliga rättigheterna

Svar på skrivelse av Hugo Laigar (M) och Nike Örbrink (KD)

Förvaltningens förslag till beslut

Äldrenämnden antar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på skrivelsen om Stockholms stads program för de mänskliga rättigheterna.

Sammanfattning

Hugo Laigar (M) och Nike Örbrink (KD) har lämnat en skrivelse om Stockholms stads program för de mänskliga rättigheterna (MR-programmet). Äldrenämnden beslutade den 19 maj 2026 att överlämna skrivelsen till förvaltningen för beredning.

Ledamöterna önskar en redogörelse för hur äldrenämnden och förvaltningen, med hjälp av en egen konkret handlingsplan samt utbildningsinsatser och kompetensutvecklingsåtgärder, säkerställer att MR-programmet efterlevs och integreras inom äldreomsorgens samtliga verksamheter. Vidare undrar de på vilket sätt de äldre och deras anhöriga informeras om sina rättigheter enligt programmet och hur de kan framföra synpunkter eller klagomål.

MR-programmet riktar sig till stadens samtliga nämnder och bolag. För att förtydliga stadens målsättning med programmet finns det sex kompletterande handlingsplaner. Därtill finns även handlingsplanen för åldersvänlig stad som särskilt handlar om de äldres mänskliga rättigheter. Samtliga nämnder och bolag har ett eget ansvar för MR-arbetet. På stadens intranät finns tre digitala utbildningar och annat material som stadsledningskontoret har tagit fram för att underlätta arbetet. Vartannat år följer stadsledningskontoret upp stadens övergripande arbete och rapporterar till kommunfullmäktige. Äldrenämnden har ett särskilt ansvar för vissa mål inom sitt eget verksamhetsområde, exempelvis att sprida information om rättigheterna både till verksamheterna och till rättighetsbärarna. Äldrenämnden samarbetar i flera insatser med andra nämnder för att uppnå dessa mål. De enskilda kan framföra synpunkter och

klagomål direkt till de berörda verksamheterna och förvaltningarna eller till äldrenämndens inspektörer.

Alla äldreomsorgens verksamheter arbetar även aktivt enligt äldreomsorgens nationella värdegrund som är inskriven i socialtjänstlagen sedan 2012 och som i huvudsak motsvarar målsättningen med mänskliga rättigheter. Vid kvalitetsobservationer följer äldreförvaltningen upp hur värdegrunden tillämpas i mötet mellan personalen och de äldre.

Ärendet

Hugo Laigar (M) och Nike Örbrink (KD) har lämnat en skrivelse om Stockholms stads program för de mänskliga rättigheterna (MR-programmet). Äldrenämnden beslutade den 19 maj 2026 att överlämna skrivelsen till förvaltningen för beredning.

Ledamöterna konstaterar att äldreomsorgen ska genomsyras av respekt för individens värdighet, självbestämmande och rätt till en trygg och kvalitativ äldreomsorg. Vid sidan av lagar och regler ska det även finnas en kultur där den äldres perspektiv och vilja står i centrum. Ledamöterna hänvisar till Stockholms stads program för de mänskliga rättigheterna som kommunstyrelsen beslutade om i december 2024. De önskar en redogörelse för hur nämnden och förvaltningen säkerställer att programmet efterlevs och integreras i den dagliga verksamheten. De ställer följande frågor:

1. På vilket sätt har nämnden och förvaltningen tagit fram en konkret handlingsplan för att implementera och följa upp kommunens program för mänskliga rättigheter inom äldreomsorgens samtliga verksamheter?
2. Vilka utbildningsinsatser och kompetensutvecklingsåtgärder har genomförts, eller planeras, för att säkerställa att all personal inom äldreomsorgen har kunskap om vad ett rättighetsbaserat förhållningssätt innebär i praktiken?
3. På vilket sätt informeras de äldre och deras anhöriga om sina rättigheter enligt programmet och vilka vägar som finns för att framföra synpunkter eller klagomål?

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för stadsövergripande äldreomsorgsfrågor. Samverkan med de fackliga organisationerna har skett i förvaltningsgruppen den 14 oktober 2026.

Kommunstyrelsens pensionärsråd har tagit del av ärendet den 13 oktober och socialnämndens, äldrenämndens och överförmyndarnämndens gemensamma råd för funktionshinderfrågor den 15 oktober 2026.

Jämställdhetsanalys

Mänskliga rättigheter gäller alla människor oavsett kön. Dock finns det i praktiken strukturella skillnader i hur män och kvinnor kan få sina mänskliga rättigheter tillgodosedda. Exempelvis har äldre kvinnor ofta sämre ekonomiska möjligheter och utsätts också oftare för våld och hot i hemmet samt för sexuella övergrepp än män. Stockholms stads arbete med mänskliga rättigheter kan bidra till att identifiera, bemöta och åtgärda ojämställdheten.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Stadens verksamheter styrs av en rad olika lagar men också av stadens budget och egna regelverk. För att komplettera budgeten har staden stadsövergripande styrdokument som formellt främst delas in i program, handlingsplaner, policyer och riktlinjer. Det är kommunfullmäktige som fattar beslut om dessa styrdokument.

MR-programmet riktar sig till stadens samtliga nämnder och bolag. Utöver programmet har kommunfullmäktige beslutat om sex kompletterande handlingsplaner för att förtydliga stadens målsättning. Detta för att individer och grupper har olika levnadsvillkor och möjligheter och staden behöver fokusera på de grupper som löper särskilt stor risk att lämnas utanför och inte få sina rättigheter tillgodosedda. De sex handlingsplanerna handlar om:

- Barnets rättigheter och inflytande i Stockholms stad.
- Ett jämställt Stockholm.
- Lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet och könsuttryck (hbtqi).
- Nationella minoriteter och urfolket samernas rättigheter.
- Rasism.
- Romsk inkludering.

Staden har ytterligare en handlingsplan som särskilt handlar om de äldres mänskliga rättigheter:

- Handlingsplan för åldersvänlig stad.

Andra styrdokument som relaterar till mänskliga rättigheter är:

- Program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning.
- Stockholms stads program mot våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution, människohandel för sexuella ändamål samt sexuellt våld oberoende av relation.
- Stockholms stads kvalitetsprogram.

- Agenda 2030, fokus på *Lämna ingen utanför*.

För att underlätta nämnders arbete har stadsledningskontoret sammanställt användbart material på stadens intranät. De har även tagit fram en modell för ett rättighetsbaserat arbetssätt och tre digitala utbildningar:

- Utbildning i mänskliga rättigheter
- Diplombildning mot rasism
- Diplombildning för hbtqi-personers rättigheter

Sedan 2012 har alla äldreomsorgens verksamheter arbetat aktivt enligt äldreomsorgens nationella värdegrund som är inskriven i socialtjänstlagen (2025:400) och som konkretiseras i Socialstyrelsens vägledningsmaterial. Äldreomsorgens värdegrund motsvarar i huvudsak målsättningen med mänskliga rättigheter. Avsikten med värdegrunden är att genom ett individanpassat bemötande säkerställa att äldre människor har ett värdigt liv. Den beskriver äldre människors rätt till självbestämmande, integritet, delaktighet, trygghet och en meningsfull tillvaro. Värdegrunden ska genomsyra alla möten med de äldre inom äldreomsorgen, vilket bland annat äldreförvaltningens kvalitetsobservatörer följer upp genom att observera mötet mellan personalen och de äldre i verksamheterna.

Enligt MR-programmet och de tillhörande handlingsplanerna har samtliga nämnder och bolag ett eget ansvar för MR-arbetet och utpekade aktiviteter, vissa gäller alla nämnder och bolag och vissa aktiviteter har utpekade nämnder och/eller bolag ett särskilt ansvar för. Arbetet sker inom ramen för ordinarie verksamhetsplanering och redovisas i tertiärrapporter eller verksamhetsberättelse utifrån stadens anvisningar för uppföljning. Stadsledningskontoret följer upp stadens övergripande arbete och sammanställer, vartannat år, sin bedömning av arbetet i en rapport som lämnas till kommunfullmäktige.

Äldrenämnden har ett särskilt ansvar för vissa mål inom sitt eget verksamhetsområde enligt handlingsplanerna för nationella minoriteter och urfolket samernas rättigheter samt romsk inkludering. Nämnden ska bland annat bevaka och informera berörda aktörer om utbudet av utbildningar och stödmaterial, informera om rättigheterna på ett sätt som når rättighetsbärarna, erbjuda minoriteterna möjlighet till delaktighet och inflytande samt synliggöra och främja minoriteternas språk och kultur. Detta gör nämnden på flera sätt. Bland annat håller förvaltningen i ett nätverk med stadsdelsförvaltningarnas kontaktpersoner för att stötta stadsdelsförvaltningarna i sitt eget minoritetsarbete. Frågorna lyfts

även på möten med avdelningschefer för äldreomsorg, beställarchefer och utförarchefer. Vidare deltar förvaltningen i de stadsövergripande nätverk som stadsledningskontoret håller i. Syftet med samtliga nätverk är att utveckla stadens arbetssätt och metoder samt utbyta erfarenheter.

För att kunna informera de äldre och deras anhöriga om rättigheterna arbetar förvaltningen brett och ofta tillsammans med andra förvaltningar. Det finns tillgång till generell information på stadens hemsida, i äldreomsorgens broschyrer och genom annonsering i lokaltidningen och olika informationstavlor. Stadens biståndshandläggare informerar de enskilda om deras rättigheter vid ansökan om äldreomsorg. Andra viktiga forum att sprida information samt inhämta kunskap om äldre människors varierande behov och förutsättningar är i samråd med de nationella minoriteterna och i möten med pensionärsråden.

När de enskilda vill framföra synpunkter och klagomål kan de vända sig direkt till de berörda verksamheterna och förvaltningarna eller till äldrenämndens inspektörer. Synpunkterna och klagomålen dokumenteras och sammanställs och de bidrar till stadens fortlöpande kvalitetsarbete. På mer övergripande nivå kan synpunkter lyftas på funktionshindersråden, pensionärsråden, råd för nationella minoriteter och kommunstyrelsens råd för Agenda 2030.

Äldreförvaltningen föreslår att äldrenämnden antar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på skrivelsen.

Karin Bülow
Äldredirektör
Äldreförvaltningen

Jonna Hermansson
Avdelningschef
Äldreförvaltningen

Bilaga

1. Skrivelse av Hugo Laigar (M) och Nike Örbrink (KD) om program för mänskliga rättigheter.

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Karin Bülow, Förvaltningschef	2026-10-05
Jonna Hermansson, Avdelningschef	2026-10-05